

KAČJI PASTIRJI MED JESENSKO MIGRACIJO PTIC NA SEDLU SUHA V KARAVANKAH

Sedlo Suha (WGS84; 46.486632, 14.080338) je prelaz v Karavankah, le streljaj oddaljen od znamenitega vrha Golica, na višini 1.435 m.n.v. Sedlo je ena najnižjih točk v karavanškem gorovju, kjer se četrto leto zapored intenzivno spremlja jesenska selitev ptic, pod okriljem Slovenskega centra za obročkanje ptic (SCOP). Na omenjeni lokaciji ornitologi izvajajo obročkanje ptic selivk. Tako je v izbranih tednih ali vikendih intenzivnega terenskega dela večji del prelaza prekrit z ornitološkimi mrežami. Velikokrat pa se na prelazu opazi ali pa se naključno ujamejo tudi druge živalske vrste, npr. kačji pastirji, metulji, netopirji, dvoživke, plazilci. Sicer je prelaz visokogorski travnik obdan z mešanim gozdom na južni strani ter pretežno listnatim gozdom na severni strani. Najbližjo vodo predstavljata dva kala na sosednji planoti, s podobno nadmorsko višino in oddaljena 1.060 m zračne linije (WGS84; 46.483857, 14.093397)

Na prelazu so bile v zadnjih dveh letih opažene štiri vrste kačjih pastirjev: zelenomodra deva *Aeshna cyanea*, modroriti spremljevalec *Anax parthenope*, lesketnik *Somatochlora* sp. ter kravavordeči kamenjak *Sympetrum sanguineum* (TABELA 1). Osebki so bili do vrste določeni zgolj kadar so bili ujeti v ornitološke mreže ali fotografirani. V drugih primerih, ko so bili opaženi zgolj v preletu, so bili kačji pastirji določeni do najnižjega taksonomskega nivoja, določljivega le z opazovanjem.

TABELA 1: Pojavljanje kačjih pastirjev na sedlu Suha v Karavankah tekom jesenskega obročkanja ptic v letih 2022 in 2023. Kadar je več datumov v sosedju, pomeni navedeno število in spol za vsak zaporedni dan.

STROKOVNO IME	SLOVENSKO IME	DATUM	SPOL IN ŠTEVILO
<i>Anax parthenope</i>	MODRORITI SPREMLJEVALEC	2-VIII-2023	1 samica
<i>Aeshna cyanea</i>	ZELENOMODRA DEVA	30-VII-2022	1 samica
<i>Aeshna cyanea</i>	ZELENOMODRA DEVA	2-3-IX-2023	1 samica
<i>Aeshna</i> sp.	DEVA	14-X-2023	1 osebek
<i>Somatochlora</i> sp.	LESKETNIK	2-IX-2023	1 samec
<i>Sympetrum sanguineum</i>	KRAVAVORDEČI KAMENJAK	2-IX-2023	1 samica
<i>Sympetrum</i> sp.	KAMENJAK	11-14-X-2023	1 osebek

Kačji pastirji se v Sloveniji sicer pojavljajo na podobnih ali tudi višjih nadmorskih višinah (ŠABEDER & KABLAR, 2020), zanimivost opazovanj s sedla Suha so časi opažanj in ujetij kačjih pastirjev - pogosto je šlo za večerne ure - in oddaljenost od vode. Med naborom opaženih vrst (TABELA 1) vsaj modroritega spremljevalca na bližnjih visokogorskih kalih ne bi pričakovala, torej lahko sklepava, da gre za migracijo z bolj oddaljene lokacije. Zanimiva so bila nekatera vedenja pri posameznih vrstah. Medtem ko so deve, spremljevalec in lesketnik spreletavali po travišču v bližini mrež, so se kamenjaki le redko ustavili in pogosto planili čez mreže in hipno prečkali sedlo.

Literaturna opažanja in raziskave iz tujine poročajo o višku migracij kačjih pastirjev v spomladanskem času (marec - junij) ali jesenskem (avgust - oktober). Najpogostejše migracijske poti so topografske linije: obale večjih voda, klifi, grebeni in prelazi. Zanimiva je raziskava iz ZDA, kjer so na podlagi z radijskimi oddajniki opremljenimi osebkami vrste *Anax junius* ugotovili, da so migracijska vedenja zelo podobna tem pticam pevk (WIKELSKI s sod., 2006). Podobno kot ptice, so tudi kačji pastirji imeli dneve, ko so prepotovali velike razdalje in dneve, ko so večino časa preživeli na manjšem območju. Raziskovalci so ugotovili tudi, da kačji pastirji ne migrirajo ob močno vetrovnem vremenu, za migracije pa izbirajo dneve s hladnimi večeri. Raziskave na znani migratorni vrsti, *Pantala flavescens* so pokazale, da so osebkami migrirali na višini do 1.000 m, ko so prečkali morje na severnem Kitajskem (FENG s sod., 2006). Na zelo podoben način, kot sva podatke zbrala avtorja, so migracije kačjih pastirjev raziskovali v Kazahstanu (BORISOV, 2009). V ornitološke pasti so na prelazu na višini 1.200 m zabeležili vrste *Anax parthenope*, *A. ephippiger*, *Aeshna mixta*, *Sympetrum fonscolombii*, *S. arenicolor* in *S. striolatum pallidum*. V omenjeni raziskavi so prav tako opazili višek migracij ob hladnih frontah.

SLIKA 1. V mrežo ujeta samica modrorritega spremljevalca *Anax parthenope*, ujeta v večernih urah (Foto: M. Dobovišek, 2-VIII-2023).

LITERATURA:

- BORISOV, S. N., 2009. Study of dragonfly (Odonata) migrations in the Western Tien Shan mountains using ornithological traps. *Entomological Review* 89: 1025-1029.
- CORBET, P. S., 1999. *Dragonflies. Behaviour and ecology of Odonata*. Harley Books, Colchester
- FENG, H.-Q., K.-M. WU, Y.-X. NI, D.-F. CHENG & Y.-Y. GUO, 2006. Nocturnal migration of dragonflies over the Bohai Sea in northern China. *Ecological Entomology* 31: 511-520.
- ŠABEDER, N. & D. KABLAR, 2020. Kačji pastirji. V: J. M. Kocjan, A. Bolčina, D. Kablar, D. Kosič, N. Šabeder & Ž. Lobnik Cimerman, Rastlinstvo in živalstvo kalov v Kamniško-Savinjskih Alpah, str. 63-74, Društvo za raziskovanje mokrišč Slovenije, Ljubljana.
- WIKELSKI, M., D. MOSKOWITZ, J. S. ADELMAN, J. COCHRAN, D. S. WILCOVE & M. L. MAY, 2006. Simple rules guide dragonfly migration. *Biology Letters* 2(3): 325-329.

(N. ŠABEDER & M. DOBOVIŠEK)